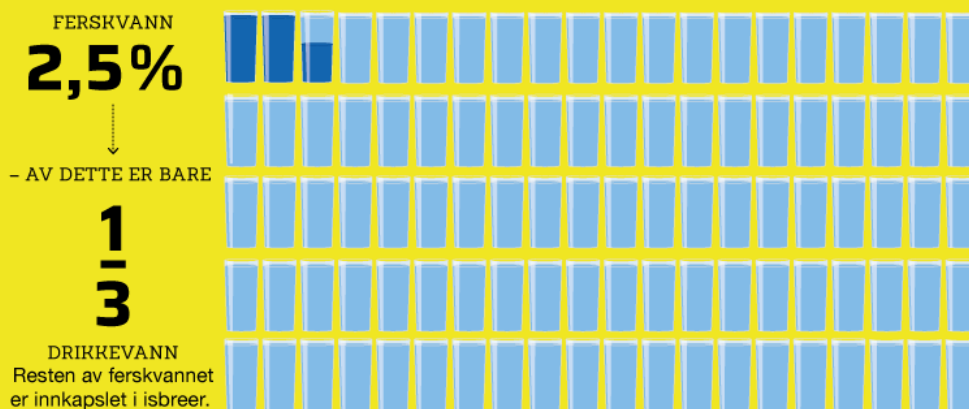

Teksten nedenfor er hentet fra boka *The Human World* av Jon Richards og Ed Simkins og er oversatt fra engelsk. Bruk teksten når du svarer på oppgavene.

VANN

Uten vann ville ikke liv vært mulig. Men tilgangen på vann er ikke den samme for alle mennesker på jorda. Noen har ikke tilgang til rent vann, mens andre kan helle tusenvis av liter ned i sluket (uten å tenke seg om to ganger.)

AV ALT VANN I VERDEN ER ...

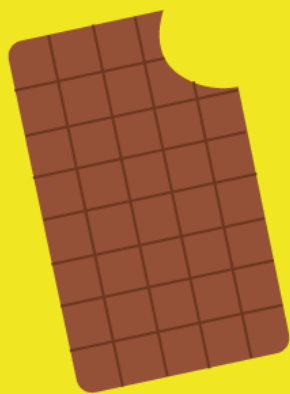
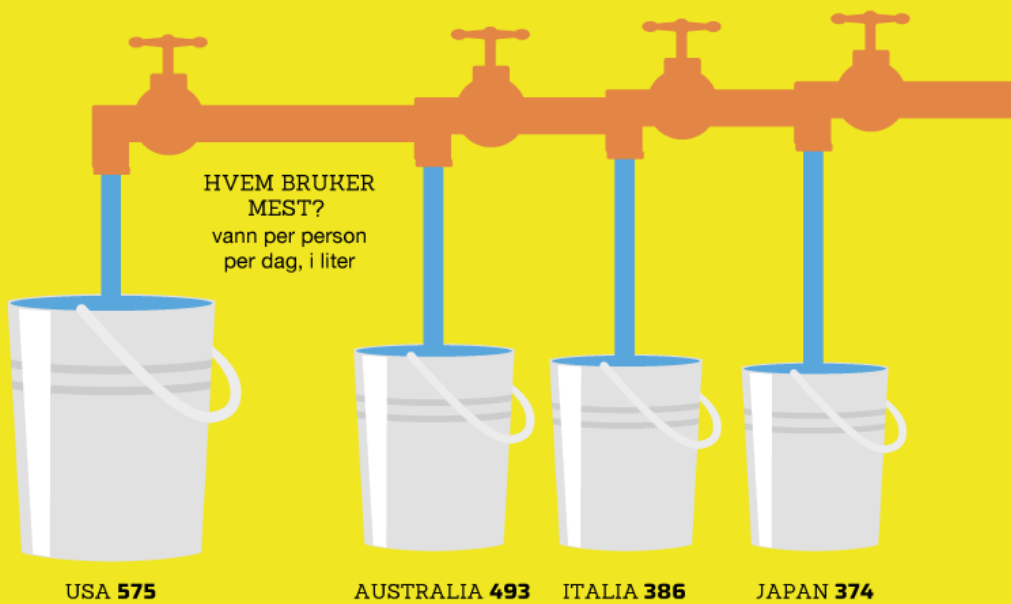
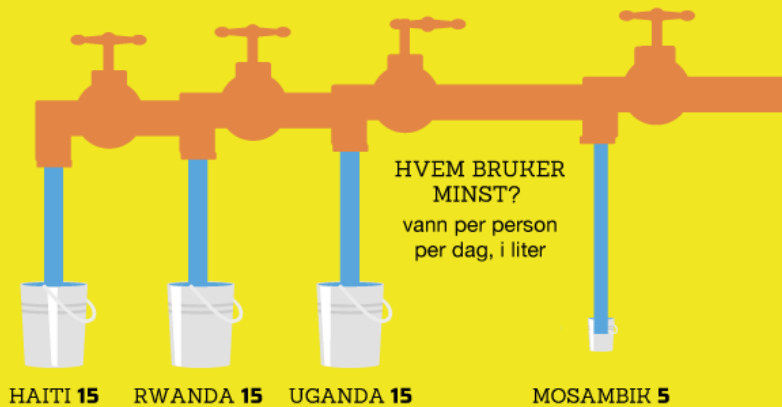
TILGANG TIL VANN

Det er dyrt å rense vann for at det skal bli trygt å drikke, og mange land har ikke råd til å gi hele befolkningen tilgang til rent vann. Hele 884 millioner mennesker har ikke tilgang til rent drikkevann, ifølge Verdens helseorganisasjon – det er nesten tre ganger så mange som befolkningen i USA.

Det blir kjøpt **50 milliarder** flasker med vann i USA hvert år. Dette tilsvarer **30 milliarder** amerikanske dollar. Ifølge FN er dette beløpet nok til å sikre rent drikkevann til alle i hele verden.

BRUK AV VANN

En person som tar en fem minutter lang dusj i et industriland, som for eksempel Norge, vil bruke mer enn 50 liter vann. Det er mer enn en person i et utviklingsland bruker en hel dag.

1 KILO SJOKOLADE
24 000 LITER

☕ 1 KOPP RAFFE
140 LITER

1 KILO BIFF
15 500 LITER

All matproduksjon er avhengig av vann. Men noe mat er mer krevende å framstille, og det brukes dermed mer vann under produksjonen.

🍞 1 BRØDSKIVE
40 LITER

1 Denne teksten har overskriften «Vann». Hvilken annen overskrift kunne passet?

- A Mange matvarer inneholder for mye vann
- B Endelig har alle rent drikkevann!
- C Flaskevann er løsningen!
- D Rent drikkevann er ingen selvfølge

2 Hva er hovedpoenget i den grønne snakkebobla som starter med «Det blir kjøpt ...»?

- A at USA har funnet løsningen på vannproblemet
- B at folk må slutte å kjøpe flaskevann
- C at det er mulig å gi alle tilgang til rent drikkevann
- D at drikkevann er dyrt i USA

3 De mørkeblå vannglassene øverst i grafikken viser ...

- A hvor stor del av verdens befolkning som har tilgang til rent drikkevann.
- B hvor stor del av alt vannet i verden som er rent drikkevann.
- C hvor stor del av alt vannet i verden som er ferskvann.
- D hvor stor del av alt ferskvannet i verden som brukes i USA.

Elevenes svar på oppgaver til «Vann»

I dokumentet «Analyse av prøven med elevenes svarfordeling» presenteres resultatene på hver enkelt oppgave i prøven. Dokumentet publiseres i PAS-Prøver sammen med lærerveiledningen og kan lastes ned etter gjennomføringen av nasjonale prøver i lesing.

Resultatene vises i form av prosentandel elever som har valgt de ulike svaralternativene. De riktige svarene er markert med gult. Vel så interessant som å se på de riktige svarene er det å studere hva de elevene som svarte feil, faktisk svarte. De gale svaralternativene i flervalgsoppgavene representerer misforståelser eller mangelfull forståelse av enten teksten eller oppgaven. Elevenes feilsvar kan dermed si noe om hva elevene ikke har forstått og gi lærere verdifull kunnskap om elevenes lesekompetanse og hva de bør jobbe videre med.

Tallene i margin viser prosentandel elever som har valgt de ulike svaralternativene.

1 Denne teksten har overskriften «Vann». Hvilken annen overskrift kunne passet?

- 34 A Mange matvarer inneholder for mye vann
- 13 B Endelig har alle rent drikkevann!
- 11 C Flaskevann er løsningen!
- 40 **D Rent drikkevann er ingen selvfølge**
- 2 Ubesvart

2 Hva er hovedpoenget i den grønne snakkebobla som starter med «Det blir kjøpt ...»?

- 11 A at USA har funnet løsningen på vannproblemet
- 15 B at folk må slutte å kjøpe flaskevann
- 42 **C at det er mulig å gi alle tilgang til rent drikkevann**
- 29 D at drikkevann er dyrt i USA
- 3 Ubesvart

3 De mørkeblå vannglassene øverst i grafikken viser ...

- 23 A hvor stor del av verdens befolkning som har tilgang til rent drikkevann.
- 20 B hvor stor del av alt vannet i verden som er rent drikkevann.
- 42 **C hvor stor del av alt vannet i verden som er ferskvann.**
- 13 D hvor stor del av alt ferskvannet i verden som brukes i USA.
- 2 *Ubesvart*

Oppdrag til «Vann»

I dokumentet «Veiledning til lærere – Oppfølging og videre arbeid med prøven» finner du flere tips til hvordan du kan gi god leseopplæring med utgangspunkt i tekstene og oppgavene fra årets nasjonale prøve i lesing. Dokumentet publiseres i PAS-Prøver og kan lastes ned etter gjennomføringen av nasjonale prøver.

Til lærer før gjennomføring av undervisningsoppdraget:

Hvilken informasjon ligger «mellom linjene»?

Å trekke slutninger handler om at leserne legger til noe som ikke står i teksten, men som tekstforfatterne forventer at leserne skjønner av seg selv ut fra konteksten. Mange elever trenger støtte for å øve opp denne ferdigheten, og bli bevisste sin egen rolle som aktive deltakere når de leser. I dette undervisningsopplegget får elevene utdelt to etterfølgende setninger eller opplysninger fra teksten «Vann». Deretter får de et spørsmål som skal sette dem på sporet av slutningen de må gjøre. For å svare på spørsmålet må elevene «fylle inn» informasjon som ikke er eksplisitt uttrykt i teksten, men som ligger mellom linjene. I tillegg til å gjøre elevene bevisste på at alle tekster inneholder informasjon som er implisitt, og at vi derfor trekker en rekke slutninger når vi leser, vil slike øvelser også kunne styrke elevenes evne til å uttrykke faglige resonnementer og å gi begrunnelser for sammenhenger i teksten.

Undervisningsoppdraget:

Ta med tekststressursen «Vann» tilbake til klasserommet. Sett elevene sammen i par eller små grupper. Del ut teksten til elevene og les den sammen høyt.

- Forklar for elevene at de nå skal øve på å lese mellom linjene, det vil si finne informasjon som egentlig ikke står (direkte uttrykt) i teksten.
- Les de to setningene nedenfor med opplysninger fra teksten «Vann» høyt for elevene og modeller eller «tenk høyt» hvordan du trekker slutninger for å forstå meningsinnholdet i teksten når du svarer på spørsmålet:
 - «De blå glassene viser alt vann på jorda.»
 - «De mørkeblå viser hvor mye ferskvann det er i verden.»
 - Spørsmål: **Hva viser de lyseblå glassene?**
 - Svar: «Hvor mye saltvann det er på jorda» eller «Hvor mye sjøvann det er i verden» kan være eksempelsvar som viser gyldige slutninger.
- Målet med modelleringen er å vise elevene hva de må forstå eller legge til for at teksten skal bli meningsfull.

Deretter skal elevene forsøke å trekke en slutning på egen hånd med utgangspunkt i følgende opplysninger fra teksten:

- “En person i Mosambik bruker i snitt 5 liter vann om dagen.”
- “En person i USA bruker i snitt 575 liter vann om dagen.”
- Spørsmål: **Hva kan dette fortelle oss om tilgangen til rent vann i verden?**
- Svar: «Tilgangen til rent vann er ujevnt fordelt», «Det er urettferdig at det er så stor forskjell mellom land» eller lignende svar.

Plenumsdiskusjon i klassen:

- Be elevene forklare parvis for hverandre følgende punkter, og ta deretter spørsmålene opp i plenum i klassen:
 - Hvordan tenkte dere for å komme frem til svaret?
 - Hvilke opplysninger står i teksten og hvilke står ikke?
 - Hva måtte dere selv legge til for at innholdet i de to setningene skulle bli meningsfylt?

Tilpasning av oppdraget

- For svake lesere kan slike oppgaver være krevende, men det er mulig å tilpasse oppgavetyper ved å snu den på hodet: Elevene kan få utdelt en påstand fra teksten som ikke er eksplisitt uttrykt, men som det finnes belegg for. Deretter må elevene finne setninger i teksten som støtter opp om påstanden.
- I dette tilfellet vil påstanden kunne være «Nesten alt vann i verden er saltvann».
- For å finne belegg for påstanden, kan elevene peke på opplysningene fra eksemplet ovenfor eller vise til den grafiske framstillingen av alt vann i verden.